

ศูนย์การเรียนรู้การซ่อมเรือมาด

ตำบลนาพันสาม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

“แนะนำให้มารู้จัก ศูนย์เรียนรู้การซ่อมเรือมาด ตำบลนาพันสาม” ที่มีคู่อำบลนาพันสามมา หลายศตวรรษ

- ☞ ที่มา ในตำบลนาพันสามมีคลองจำนวนมากหลายสาย เป็นเวนิสตะวันออกของเพชรบุรีมีการใช้เรือคมนาคมไป
- ☞ สังคมเปลี่ยนไปคลองเป็นถนนเกือบทั้งหมด เรือหายไปตามกาลเวลา
- ☞ แต่ยังมีคลองที่ใช้เรือได้ คือ คลองระบายน้ำดี 18
- ☞ ปี พ.ศ.2558 องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม วัดนาพรม โรงเรียน วัดนาพรม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาพันสาม กำหนดผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาอบต.นาพันสาม กลุ่มแม่บ้าน อ.ส.ม. ชมรมผู้สูงอายุ ตกลงกันจัดให้มีการขอรับบริจาคเรือมาด จากประชาชนในตำบลนาพันสาม มารวบรวมไว้ เพื่อใช้ในโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว วิถีไทย วิถีพุทธ วิถีพอเพียง (ตลาดน้ำนาพันสาม) ขึ้น
- ☞ มีการจัดตั้ง ศูนย์ซ่อมเรือมาด ตำบลนาพันสาม
- ☞ มีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบศูนย์ซ่อมเรือมาด
- ☞ มีการจัดบันทึกรายงานการประชุม

☞ อนาคต ตำบลนาพันสาม ตั้งใจไว้ว่าจะมีการปรับปรุงให้
มีกิจกรรม ดังนี้

☛ เป็นแหล่งเรียนรู้ “เรือมาด”

☛ มีประเพณีของตำบล คือการแข่งขันเรือมาดชิงธง

☛ ที่มีการจำหน่ายสินค้าในเรือ “ตลาดน้ำนาพันสาม”

เป็นจุดขายของตำบลนาพันสาม

☛ เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ล่องเรือชมทิวताल
ชมบ้านทรงไทยนับร้อยหลัง สองฝั่งคลอง

☛ มี พิพิธภัณฑ์เรือ เป็นการอนุรักษ์เรือคงอยู่คู่ตำบลนาพันสาม

โครงการอนุรักษ์เรือมาด

ณ วัดนาพรหม

*****

1. ชื่อโครงการอนุรักษ์เรือมาด

2. หลักการและเหตุผล

อดีตตำบลนาพันสาม เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำไหลผ่านตลอดปี ประชาชนในตำบลนาพันสามใช้เรือมาดในการสัญจรไปมาและประกอบกับอาชีพทำนา เลี้ยงเป็ด แต่จากสภาพปัจจุบันตำบลนาพันสาม ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สภาพคลองตื้นเขิน ประชาชนเปลี่ยนแปลงอาชีพและกำรคมนาควมใช้รถยนต์เป็นพาหนะในการเดินทางทำให้ประชนในตำบลนาพันสามเลิกใช้เรือมาดซึ่งเคยเป็นพาหนะที่ใช้สัญจรไปมาในอดีต ปล่อยให้ร้างไว้ในบ้านเรือนทำให้ผุพังไปตามกาลเวลา ประกอบกับอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับปัจจุบันมาตรา66และ67(5)ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และ ประกอบกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน ตามมาตรา 16(11) การบำรุงรักษาศิลปะจารีต ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์เรือมาดให้คงอยู่เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาจึงได้จัดโครงการอนุรักษ์เรือมาด ขึ้นเพื่ออนุรักษ์เรือมาดให้คงอยู่คู่ตำบลนาพันสามต่อไป

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นศูนย์อนุรักษ์เรือมาดในชุมชนของตำบลนาพันสาม
2. เพื่ออนุรักษ์เรือมาดให้คงอยู่คู่ตำบลนาพันสาม
3. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย วิถีพุทธ วิถีพอเพียง
4. เพื่อนำมาใช้เป็นพาหนะกรณีเกิดน้ำท่วม

เป้าหมาย

ซ่อมบำรุงเรือมาด ในตำบล นาพันสามจำนวน 20 ลำ

สถานที่ดำเนินการ

องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม

ระยะเวลาดำเนินการ

กรกฎาคม 2558 เป็นต้นไป

7. ผู้รับผิดชอบโครงการ

ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

8. วิธีดำเนินการ

1. ประชุมปรึกษาหารือ/กำหนดแนวทางการจัดโครงการอนุรักษ์เรือมาด
2. แต่งตั้งคณะกรรมการ/เสนอโครงการอนุรักษ์เรือมาด ให้ผู้บริหารอนุมัติ
3. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในตำบลนาพันสามทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อขอบริจาคเรือมาดมารวบรวมไว้
4. สำรวจเรือมาดในเขตตำบลนาพันสาม
5. ดำเนินการซ่อมบำรุงเรือมาด เพื่อนำไปไว้ที่ลานวัฒนธรรม
6. สรุปผลการดำเนินงาน/รายงานผลการดำเนินงาน เพื่อขอข้อเสนอแนะ / แนวทางแก้ไข / แนวทางปฏิบัติ เพื่อใช้เป็นมาตรฐาน หรือแนวทางในการจัดกิจกรรมในปีต่อไป

9. งบประมาณ

จากงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 โอนมาตั้งรายการใหม่ โครงการอนุรักษ์เรือมาด ตั้งไว้ 97,000.- บาท (-เก้าหมื่นเจ็ดพันบาทถ้วน-) ค่าใช้จ่ายตามรายละเอียดแนบท้ายโครงการ

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 10.1 มีศูนย์อนุรักษ์เรือมาดในชุมชนของตำบลนาพันสาม
- 10.2 อนุรักษ์เรือมาดให้คงอยู่คู่ตำบลนาพันสาม
- 10.3 มีแหล่งเรียนรู้และสถานที่ท่องเที่ยววิถีไทย วิถีพุทธ วิถีพอเพียง
- 10.4 มีพาหนะใช้สำหรับกรณีเกิดน้ำท่วม

(ลงชื่อ).....*Smit Mams*.....ผู้เขียน/ผู้เสนอโครงการ
(นางสาวรติมา ตาละลักษณ์)

หัวหน้าส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

(ลงชื่อ).....*Ms*.....ผู้เห็นชอบโครงการ
(นางสาวบุญส่ง คล้าพงษ์)

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม

(ลงชื่อ).....*[Signature]*.....ผู้เห็นชอบโครงการ
(นายวรวิสูตร ฉิมพาลี)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม

(ลงชื่อ).....*[Signature]*.....ผู้อนุมัติโครงการ
(นายประทีพ ปิงขำ)

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม

รักษาราชการแทนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม

โครงการอนุรักษ์เรือมด

องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม จัดโครงการอนุรักษ์เรือมด เพื่อเป็นศูนย์อนุรักษ์เรือมดในชุมชนของ ตำบลนาพันสาม และเพื่อนำมาใช้เป็นพาหนะกรณีเกิดน้ำท่วม .

ศูนย์การเรียนรู้การซ่อมเรือมาด

ขั้นตอนการซ่อมเรือมาด

1. ทำความสะอาดเรือนำชิ้นเดิมออก

2. หาจุดที่ชำรุดเตรียมซ่อม

3. ซ่อมท้องเรือ

4. ซ่อมกงเรือ

5. อุดแนวเรือ

6. เรือยาเรือ

โครงการเส้นทางท่องเที่ยวเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น

บทนำ

ประวัติความเป็นมา

มีจารึกในภาษาจาม พบในเมืองนาตรังประเทศเวียดนาม ราวศตวรรษที่ ๑๒ เป็นหลักฐาน กล่าวถึงชนชาติสยามซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และอาจรู้จักการใช้เรือเป็นชาติแรกแต่หลักฐานที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเดินเรือของคนไทยปรากฏอยู่บนศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง (พ.ศ. ๑๘๒๒-๑๘๔๓) แห่งกรุงสุโขทัย หลักที่ ๔ ด้านที่ ๔ กล่าวว่า การเดินทางด้วยเรือและถนน แสดงว่า มีการสร้างเรือมาแต่สมัยสุโขทัยแล้ว สันนิษฐานว่า ในสมัยนั้นมีการต่อเรือจากไม้ซุงทั้งต้น รวมไปถึงเรือที่ใช้ไม้กระดานต่อกันแล้วขนยาเดินทางไปมาหาสู่กันอย่างแพร่หลาย

อีกหลักฐานที่พบในประเทศไทยมีปรากฏอยู่หลายแห่งเช่น การพบภาพเขียนสีโบราณรูป ขบวนเรือที่ถ้ำนาค ในอ่าวพังงา เป็นภาพขบวนเรือเขียนด้วยสีแดงบนผนังถ้ำ นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นภาพเรือขุดรุ่นแรกๆ ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม โดยที่หัวเรือและท้ายเรือเป็นรูปโค้งเหมือนพระจันทร์เสี้ยว หรือที่ ถ้ำไวกิ้ง เกาะพีพีเล จ.กระบี่ ก็พบหลักฐานภาพเขียนสีเป็นรูปเรืออยู่บนผนังถ้ำ มีอยู่ประมาณ ๗๐ ภาพ เป็นเรือรูปแบบต่างๆ เช่นเรือสำเภา เรือโปะแจย เรือใบสามเสา เรือฉลอมท้ายฉนวน เรือกำปั่นใบ เรือกำปั่นแปลง เรือใบสองเสาที่ใช้กรรเชียง เรือใบอาหรับ เรือฉลอม รวมถึงเรือใบที่ใช้กังหันไอน้ำและเรือกลไฟ โดยภาพเรือสำเภาจีนสามเสาและเรือใบแบบอาหรับเป็นภาพวาดรูปเรือที่ใช้ใบที่เก่าที่สุด สันนิษฐานว่าเขียนขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ ๑๙-๒๐

หลักฐานจารึก จดหมายเหตุจีน ตำนานและพงศาวดารระบุว่า พุทธศตวรรษที่ ๑๘ มีบันทึกการรวมเมืองในลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพื่อสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมออกไปสู่ภายนอก กระทั่งมีการสถาปนาเป็นกรุงศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ. ๑๘๙๓ แล้วแผ่อำนาจรวบรวมแว่นแคว้นเข้าเป็นอาณาจักรช่วงนั้นการติดต่อค้าขายระหว่างจีนและไทยเราใช้ “เรือสำเภา” เป็นหลักและในสมัยอยุธยาตอนต้นเรือสำเภาจีนก็มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมประสานอารยธรรมจากหลักฐานความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรอยุธยากับชาติตะวันตกได้มีประเทศโปรตุเกสเป็นชาติแรกที่เข้ามาในเมืองมะละกา ได้ส่ง “ดูอาร์เต เฟอร์นัน-เดส” เป็นผู้แทนเดินทางมาเชื่อมสัมพันธไมตรีกับราชสำนักโดยใช้พาหนะในการเดินทางคือ “เรือสำเภาจีน”

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้มีการติดต่อค้าขายกับชาวต่างประเทศรุ่งเรืองมากขึ้นในสมัยอยุธยา ทำให้เกิดเรือเดินทะเลขนาดใหญ่ เช่นเรือสำเภาและเรือกำปั่น มีอยู่ต่อเรือหลวงเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ประชาชนต่างอาศัยเรือเล็กเรือน้อยสัญจรไปมาหาตา ถึงขนาดที่บาทหลวงชาวฝรั่งเศสบันทึกเอาไว้

“ในแม่น้ำลำคลองเต็มไปด้วยเรือ จะไปไหนต่อไหนไหนก็เจอแต่เรือแน่นขนัดไปหมด จนไม่สามารถแหวกทางผ่านกันได้หากไม่ชำนาญ ทั้งที่เรือแน่นขนัดจอบแจเช่นนี้ก็ไม่ปรากฏว่าเกิดอุบัติเหตุแต่อย่างใด ซึ่งเป็นเรื่องอัศจรรย์อย่างยิ่ง” และจากบันทึกของชาวเปอร์เซีย เรียกกรุงศรีอยุธยาว่า ซะหรินาว ซึ่งแปลว่า เมืองเรือ หรือนาวานคร

ยุคทองของการเดินทางด้วยเรือรุ่งเรืองถึงขีดสุดอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ เพราะแม่น้ำลำคลองไม่เพียงแต่เป็นเส้นทางลำเลียงสินค้าและคมนาคม แต่ยังมีหน้าที่สำคัญในการเพาะปลูก การอุปโภค บริโภค และอื่น ๆ ในสมัยนี้จึงมีการขุดคลองเป็นจำนวนมากเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางด้วยเรือ

ในปัจจุบันการเดินทางได้เปลี่ยนไปจากการเดินทางโดยสารทางเรือเป็นพาหนะในการลำเลียงสินค้า และคมนาคม เป็นการเดินโดยรถยนต์มีการถมคลองทำถนนในบางพื้นที่ ทำให้เรือไปจำเป็นอีกต่อไป ประชาชนส่วนใหญ่จึงขายเรือ บางก็ปล่อยให้เรือชำรุดเสียหายไปตามกาลเวลาในปัจจุบันนี้เรือหาดูได้อย่างขึ้น โดยเฉพาะเรือขุดที่ทำจากไม้ทั้งต้น มาขุดเป็นเรือที่ให้นักเรียนในจังหวัดเพชรบุรี ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสามเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์เรือมาดให้คงอยู่คู่ตำบลนาพันสาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์อนุรักษ์เรือมาดให้คงอยู่คู่ตำบล เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน ประชาชน ผู้ที่สนใจ เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย วิถีพุทธ วิถีพอเพียงของตำบลนาพันสาม

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นศูนย์อนุรักษ์เรือมาดในชุมชนตำบลนาพันสาม
๒. เพื่ออนุรักษ์เรือมาดให้คงอยู่คู่ตำบลนาพันสาม
๓. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย วิถีพุทธ วิถีพอเพียง
๔. เพื่อนำเรือที่ซ่อมมาใช้เป็นพาหนะในเวลาหน้าท่วม

อุปกรณ์การซ่อมเรือมาด

โดยใช้ทั้งเครื่องมือภูมิปัญญาแบบช่างโบราณรุ่นเก่า เช่น ขวานปัดหรือขวานตากหรือขวานขุด ค้อน สิว แม่แรงเข้าไม้ ลิ่มไม้ ฯลฯ

อุปกรณ์ขวานขุดสำหรับทำกงเรือ

การแข่งขันเรือมาดชิงธง เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2558 ณ คลองดี 18

การแข่งขันเรือมาดชิงธง เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2558 ณ คลองดี 18

การแข่งขันเรือมาดชิงธง เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2558 ณ คลองดี 18

การแข่งขันเรือมาดชิงธง เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2558 ณ คลองดี 18

รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ล่องเรือชมทิวทัศน์ริมคลอง ดี ๑๘

รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี นั่งเรือ การเยี่ยมชมโครงการคีนตาลตำบลนาพันสาม

ณ คลองดี ๑๘ ตำบลนาพันสาม